

TÜRKİYE'DE SİNEMA EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ¹

Armağan GÜNEŞ²

ÖZ

Günümüzde teknoloji çok hızlı ilerlemekte ve ihtiyaçlar sürekli değişim göstermektedir. Dolayısıyla ülkemizde sinema eğitiminin ne tür sorunları ve ihtiyaçları olduğu, çok yönlü olarak tartışmak gerekmektedir. Araştırmada literatür taraması metodu kullanılmıştır. Yükseköğretim sisteminin yapısı, öğrencilerin seçimi, uygulama eksikleri, ders programları gibi konularda, sinema eğitiminde ne gibi değişiklikler yapılması gerektiği tartışılmıştır. Çalışma sonunda, radyo, televizyon ve sinema olarak üç alanın bir arada verildiği iletişim fakültesi bölümlerinin, sinema eğitimi alanında yeterli olmadığı, okulların altyapılarının desteklenmesi gerektiği, sinema televizyon sektörleriyle işbirliği yapılmasının çok önemli olduğu ve okulların branşlaşmaya yönelmeleri gerektiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sinema, sanat eğitimi, iletişim

¹ Bu çalışma, 6. Uluslararası Sanat Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğretim Üyesi, Harran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema Televizyon Bölümü, armagangunes21@gmail.com

AN OVERVIEW OF PROBLEMS FOR CINEMA EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

Today, technology is moving very fast and needs change constantly. Therefore, it is necessary to discuss in a multifaceted way what kind of problems and needs of cinema education in our country. Literature scanning method was used in the research. The structure of the higher education system, the selection of the students, the lack of practice, the curriculums, and what changes should be made in the cinema education are discussed. By evaluating the obtained findings, it was tried to determine the expectations of the people who gave cinema education and cinema education, and proposals for the solution of the problems were developed academically. According to this, it has been understood that the communication faculty departments in which the three fields are given together as radio, television and cinema are not sufficient in the field of cinema education, that the infrastructures of the schools should be supported, cooperation with the cinema television sectors is very important and schools should be directed towards branching.

Keywords: cinema, art, education, communication

Giriş

Davranış değişikliği gerçekleştirmek için yapılan iş işlem ve programlar olarak tanımlanan eğitim ile sanat eğitimi ortak amaçlara sahiptir. Sanat eğitimi, genel eğitim gibi zihinsel gelişimi sağlayan, yaratıcılıkları ortaya çıkartan bir eğitim aracı olmanın yanında, bireyin görsel estetiğe dayalı ihtiyaçlarında karşılamaktadır (Danış, 2017). Öğrencilerin sanatsal yönlerini geliştiren, öğrenmeyi kolaylaştıran, kaygıyı azaltan, özgüven duygusunu geliştirerek, sanat eğitimi, yardımlaşma ve paylaşma, sorumluluk alma gibi sosyal becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Yılmaz, 2007: 752). 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan sinema en yeni sanat dallarındandır. Görsel bir sanat dalı olan sinemanın eğitimini de sanat eğitimi içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Ülkemizde sinema eğitimi 1970'lerin ortalarında başlamış, Güzel Sanatlar Fakültelerinin ve İletişim Fakültelerinin bölümlerinden biri olarak devam etmiştir. Bu ikili yapı İletişim Fakülteleri'nde sinemayı bir bilim olarak, Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde ise bir sanat formu olarak ele alma eğilimini de ortaya çıkarmıştır (Tuğan, 2017). Sanat sadece sanatçının kendini ifade etme tarzı değil, aynı zamanda bir bilgi biçimidir (Tuğan, 2017). Sanat günümüzde, insan hayatında çok önemi bir yere sahiptir (Mercin ve Alakuş, 2007:15). Sinema kendinden önceki sanatlardan beslenir ama kendine ait ayrı bir dili vardır (Adanır 2012:132). Sinema eğitimi almaya karar veren her kişi yeni bir dil öğrenmek için yola çıkmış demektir (Erkanı, 2015). Yapılan araştırmalarda, sinema eğitimi konusunda sorunların giderek artış gösterdiği görülmektedir. Bu çalışmada konu, sadece Türkiye'deki sinema eğitiminin sorunları ile sınırlandırılmış ve sinema eğitimi, karşılaştırmalı disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmıştır. Çalışmada, yükseköğretim sisteminin yapısı, sinema eğitimi alacak öğrencilerin seçimi, ders programları gibi konularda, sinema eğitiminde ne gibi değişiklikler yapılması gerektiğini tartışarak, sinema eğitimi veren, sinema eğitimi alan kişilerin

beklentilerini tespit etmeye çalışmak ve akademik olarak sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

3. TÜRKİYE’DE SİNEMA EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Sanatın genel ve eğitimsel işlevleri sanat eğitimi genel eğitimin vazgeçilmez bir parçası yapmaktadır. Literatürde konuyla ilgili olarak: görmeye dayalı ihtiyaçların yanında zihinsel gelişimi sağlayan bir araç olarak sanat eğitimi, bireylerin sadece yaratıcılıklarını ortaya çıkartmaz, o aynı zamanda bireyin ruhsal yönünün de doyurulmasına yardım eder ve bu yönü ile genel eğitim bütünlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğu belirtilmektedir (Mercin & Alakuş, 2007: 19). Sanat eğitiminde, Avrupa Birliği ülkelerinde müfredatta yer alan sanat derslerinin yanı sıra müfredat dışı sanat aktiviteleri de yer almaktadır. Sanat eğitiminde öğrenci ve öğretmeni sanatçıyla buluşturmak esastır (Erkan, 2015). Ülkemizde ilkokulda görsel sanatlar alanında branş öğretmenlerinin atanması gerektiği halde sanat ve görsel sanatlar eğitimi sınıf öğretmenleri tarafından verilmektedir. Sanat alanında ilkokullarda branş öğretmeni bulunmamaktadır. Sanatsal bir ürünün ortaya çıkarılması zihinsel bir süreç gerektirmektedir. Soyut semboller üzerine düşünme, anlama, öğrenme, hatırlama, rasyonel düşünme, problem çözme gibi zekâ özellikleri, sanat üretimi için gereklidir (Genç, 2017: 651). Yayıncılık sektörü ve sinema sektörü olarak incelendiğinde bazı konularda tartışmaların son bulmadığı görülmektedir. Özellikle radyo, televizyon ve sinema gibi kitle iletişim araçları, hem görsel hem de işitsel duylara aynı anda hitap ettiği için bireyler üzerinde daha etkili olmaktadır (Taydaş ve Karakoç, 2014: 192). İletişim alanında yeni eğitim modelleri önerilmektedir, üç basamaklı bir model önerisinde, birinci basamakta temel bilgi birikimi sağlanmalıdır. İkinci basamakta iletişim kurma ve kavramlar yer almalıdır. Üçüncü basamakta ise ilgi alanına özgü bilgilerin verileceği bir yapı kurulmalıdır. Teori ve uygulamanın birbirine yakın oranları içeren bir programın uygulanması

önerilmektedir (Kayador, 1995; Dağtaş ve Kaymas, 1998: 106). İletişim Fakültelerinde başlangıçta sadece gazetecilik alanında eğitim vermek üzere açılan yükseköğretim kurumları ikinci bölüm olarak radyo ve televizyon bölümlerini, üçüncü bölüm olarak halkla ilişkiler ve tanıtım bölümlerini açmışlardır. Son yıllarda ise “Yeni Medya” bölümleri eklenmiştir (Güz, vd. 2017). İlk kuruluş yıllarından başlarsak sinema okullarımızın adı “Sinema TV Bölümü” olarak adlandırılmıştır. Sinema TV Bölümleri bir üniversitenin güzel sanatlar fakültesine bağlı bölümlerden ibaretti. Daha sonra bu okullar, üniversitelerin iletişim fakültelerinin bir bölümü olarak kuruldu. İletişim fakülteleri biraz fark yaratmak için sinema okullarının adını da farklılaştırdı ve “Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü” şeklinde adlandırdı (Aslanyürek, 2018). Türkiye’de sinema öğretimi çok geç bir tarihte başladı. 1960’larda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksekokulu’nda sinema dersleri verildi. Düzenli sinema eğitimine 1970’lerde İstanbul’da Sinema-TV Enstitüsü’nde başlandı. 1983’te İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nin Mimar Sinan Üniversitesi’ne dönüştürülmesinden sonra Sinema-TV Enstitüsü, Sinema-TV Merkezi ve Sinema-TV Bölümü adları altında birbirine organik bağı olan iki aynı kuruma dönüştürüldü (Turkdebiyati.org, 2007). 1969 yılından itibaren televizyon yayıncılığının başlaması, beraberinde radyo ve televizyon sektörü için eleman ihtiyacını ortaya çıkardı. Amaç sinemacı yetiştirmek değil, Devlet radyo ve televizyonu için yapımcı-yönetmen yetiştirmektir. Bu nedenle eğitim programları, radyo ve televizyon ağırlıklı yapılandırıldı. Sinema ile ilgili derslerin sayısı 2-3 ile sınırlandırıldı. Bunun sonucu olarak bu okullarda sinemacı yetiştirilemedi. Sinemacı yetiştirecek asıl yer Güzel Sanatlar Fakülteleri’nin sinema ve televizyon bölümleridir. Bu bölümler sinema eğitiminin yanında, televizyon eğitimide veren özel programlardır (Çelikcan, 2016).

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

İlk başlarda Sinema TV bölümlerine özel yetenek sınavlarıyla yıllık on – on beş öğrenci alınırken, zamanla özel yetenek sınavı ortadan kalmış ve Sinema TV bölümlerinin öğrenci sayıları yıllar içinde elli ve altmışlara ulaşmıştır. Bunun yanı sıra 1982 yılında sayıları dört tane olan Sinema TV bölümü sayısı 2017 yılı itibariyle altmış bire çıkmıştır (Aslanyürek, 2018). Artan fakültelere ve alana kazandırılan nitelikli kadrolara rağmen sektörlü üniversiteler arasında yeterli işbirliği kurulamamıştır. Koordinasyon eksikliğinin yaşandığı bu dönemde sivil toplum örgütlerinin çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. İletişim fakültelerinden mezun olanlar, son yıllarda medya sektöründe çalışabilme imkanlarını kaybetmiştir. Sanat bölümlerine yetenek sınavı ile öğrenci alınmasına rağmen sinema uygulamanın dışında tutulmuştur. Ülkemizde, sinema alanında eğitim sorunları uzun yıllardır tartışılmaktadır. Bu tartışmalar sinema eğitimizde önemli sorunların olduğunu göstermektedir. Sinema eğitiminin teorik düzeyde kalması, akademik kadronun film yapma deneyimi olmaması, film yapımı için gerekli teknik altyapı imkânlarının yetersizliği, genel sorunlara örnek olarak gösterilebilir. Eğitim sistemimizdeki yapısal sorunlar, genelde sanat eğitimini, özelde ise sinema eğitimini olumsuz etkilemektedir. Ülkemizde eğitim sistemi sanata ilgisi olan öğrenciyi teşvik eden, ona sahip çıkan bir yapıda değildir. Sanat alanında, her düzeyde eğitimci eksikliği, sinema televizyon bölümleri içinde, kendini göstermektedir.

5.ÖNERİLER

Yapılan akademik araştırmalar, öğrencilerin, Radyo, Televizyon ve Sinema eğitimini ideallerindeki meslek olduğu için tercih ettiklerini, öğrencilerin çoğunun bilinçli olarak bu bölümü seçtiklerini derslerin daha çok uygulamaya yönelik olmasını ve uygulama birimlerinin daha aktif kullanılmasını arzuladıklarını göstermektedir. İletişim fakülteleri bünyesindeki uygulama birimleri ve üniversite televizyonlarının aktif olarak kullanılması, medya sektörü, sinema sektörü ile

işbirliğinin geliştirilmesi sinema sektörüne daha kalifiye eleman yetiştirilmesine katkıda bulunacaktır. Sanat eğitimi diğer alanların eğitiminden oldukça farklıdır, bu farklılık akademik yapılanmada göz ardı edilmemelidir. Sinema eğitiminin kaliteli hale getirilebilmesi için, sinema okullarındaki öğretim üyelerinin de kendilerini sürekli yenilemeleri ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olmaları gerekmektedir. Branşlaşmanın üniversitelerin sinema bölümlerinde uygulanmaması öğrencilerin profesyonel yaşama hazırlanırken kaygı duymalarına yol açmaktadır. Devlet desteği sinema öğreniminin yüksek maliyetlerinden dolayı çok önemlidir. Sorunların sadece fiziksel yönü değil, yapısal yönü de en az fiziksel şartların yerine getirilmesi kadar önemlidir. Radyo, televizyon ve sinema olarak üç alanın bir arada verildiği iletişim fakültesi bölümlerinde, sinema bölümü yeterince temsil edilememektedir. Okulların altyapıları yeterli düzeye gelinceye kadar desteklenmelidir. Sinema eğitimi veren okulları sayısal olarak artışı devam ederken, eğitim kalitesi göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

- Adanır, O. (2012). *Sinemada Anlam ve Anlatım*, İstanbul, Say Yayınları, 2012
- Aslanyürek, S. (2018). *Türkiye’de Sinema Eğitiminin Sorunları*, Fikrisinema, Açıkfikir, <http://fikrisinema.com/turkiyede-sinema-egitiminin-sorunlari-i/>, Erişim Tarihi:
- Çelikcan, P. (2016). *Ülkemizde Sinema Eğitiminin Sorunları*, <https://www.sinefesto.com/ulkemizde-sinema-egitiminin-sorunlari.html>, Erişim
- Dağtaş, E. S. Kaymas, (1998). *Türkiye’de İletişim Eğitimi Üzerine Öneriler*, Kültür ve İletişim Dergisi 1 (2), 92-109.
- Danış, S. (2017). *Bir Eğitim Aracı Olarak Sanatın Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitim ve Rehabilitasyonunda Kullanılması*, International Journal of Social Science Donumber: 59, p. 163-172, Autumn

- Erkanı, M., E., (2015). *Türkiye'deki Sinema Eğitiminin Fiziksel ve Yapısal Sorunları Üzerine, Bazı Düşünceler*, ulakbilge, 2015, Cilt 3, Sayı 5, Volume 3, Issue 5,
- Genç, M. A. (2017). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Resim Uygulamalarında Zekâ*, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 18/1, 643-655.
- Güz, N., vd. (2017). *İletişim Fakülteleri Eğitim Sistemine Yönelik Yeni Bir Yaklaşım*, International Journal of Social Sciences and Education Research Online, Volume: 3(5),
- Karakoç, E., Taydaş, O. (2014). *Türkiye'deki İletişim Fakültelerindeki Radyo Televizyon ve Sinema Eğitimi Üzerine Bir İnceleme*, Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 2, 3, 190-210
- Kayador, V. (1995). *Nasıl Bir İletişim Eğitimi?*, Adam Sanat Dergisi, 42-50,
- Turkededebiyati.org (2007). *Sinema Okulları*, <https://www.turkededebiyati.org/sinema-okullari.html>, Erişim Tarihi: 28.05.2018
- Tuğan., N., H. (2017). *Türkiye'de Sinema Eğitiminin Sorunları ve Çözüm*, file:///C:/Users/win1/Downloads/4957-18506-1-SP%20(1).pdf, Erişim Tarihi: 29.05.2018
- Mercin, L. & Alakuş, A. O. (2007). *Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği*, D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Dergisi, 9, 14–20.
- Özkök, E. (2001). *Bir Kokteylin Perde Arkası*, Hürriyet, 24 Mayıs (http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=-244898), Erişim Tarihi: 29.05.2018
- Yılmaz, M. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitiminde İşbirlikli Öğrenme*, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15, 747–756.